

Het indijken van de Hazegrasschorre te Knokke 1784

Danny Lannoy

In 1784 werd door de indijking van de Hazegrasschorre het grondgebied van Knokke aanzienlijk uitgebreid.

Landmeter-expert Philippe François Lippens, afkomstig uit Moerbeke, werd aangesteld door de Oostenrijkse Keizer Jozef II om de schorre in te dijken. De vorst hechtte veel belang aan de waterafvoer naar het Zwin. De Hazegrassluis diende ook beschermd te worden tegen de Nederlanders. Wachtposten werden uitgezet door het 'Brugse Vrije'. Enkele schermutselingen daargelaten kon bij de 'Vrede van Fontainebleau' (8 november 1785) de grens hertekend worden. Ph-Fr. Lippens had ondertussen reeds de streek menigmaal bezocht. Samen met zijn neven Pieter Debrock, handelaar uit Gent en Bruno D'hert, advocaat, stichtte hij in februari 1784 een vennootschap om gronden te verwerven in het Hazegras.

Door het aanleggen van de bijna 5 km lange aarden dijk werd 721 gemeten zaailand gewonnen op de zee (319 ha). Zoals de dijkgraaf in zijn dagboek schreef en volgens de bewaarde documenten, werd 300 man ingezet en in 142 werkdagen werd de Nieuw Hazegraspolder ingedijkt. Met kruiwagens werd aarde aangevoerd om de 'dijkzate' of bodem aan te leggen. Op 13 juli waren de grote kreken afgedamd waar nadien de dijk werd opgeworpen tot zijn vastgestelde hoogte. De werken waren op 10 oktober 1784 voltooid.

Een heel interessant document is het handboek opgesteld door de landmeter voor het aanleggen van de dijk. We geven hier enkele uittreksels van dit bewust archiefstuk.

Biblio:

D.Lannoy, F. Devinck, *Knokke, Nostalgie in woord en beeld*, De Distel, 2010.

Ph. Muylle, D. Lannoy, F. Theerens, *Compagnie Het Zoute, 100 jaar in Knokke*, Lannoo, 2008.

REGISTER OFTE HAND BOECK

Regarderende de bedijkinge van het Schorre Haezegars, gelegen binnen de prochie Knocke, vrije van Brugge territoir van sijne Keyzerlijke Majesteyt onderhouden bij D & over ende uyt den naeme van D'Heer P. F. Lippens Directeur , Entrepreneur, en Eijgenaer desselfs, Bedijkt ten somersaysoene 1784

*Conditien waarop den Dijckgraef Philippe Frans Lippens
heeft aenbestede aen Jacobus Dirik Spaerde
met sijn: ploeg van 13 — mannen
het maeken van Eenhondert & dertige roeden
lengde zeedijk op het schorre het
Haezegars, die van gelijken vanden
selven Lippens bekend aengenomen
te hebben het vol opmaeken van*

*d (ezen) dijckx
Voornoemd gelegen, als volgd,*

REGISTER,

ofte

Hand-boeck

Regarderende de bedykkinge van het Schorre Maezegars gelegen binnen de prochie Knocke vrye van Brügge territor van Syre Keyzerlyk Majesteyt, onderhouden by D. v. over ende uijt den naeme van D. Heer S. F. Lippens Directe

1.
Alvoorens, dat den aennemer geheel den dijck compleet moet opmaeken op de hoogte breedde, ende doceringe, buyten, ende binnenbermen als hem vanden Besteder sal aengewesen ende g'ordonneerd worden, alsmede delven den binnenbermsloot maeken van haeg, ende achterkaeden ter hoogte van 3 voeten met een buyten-doceringe van 2 voet par (=per) voet, ende binnen 1 ½ voet par voet mistgaeders den nieuwgemaekten dijck van buyten van aen het kiel tot op den buytenkant vande kruyne in goed verband vande beste zoden bezetten volghens aenwijs, ende ordres vanden besteder de zoden moeten dik zijn 4 à 5 duym.

2 (..)

3.
den aennemer moet met sijn volk daeraen beginnen met den 19 april 1784

Conditien waerop den
Dijckgraaf Philippus Jansz Lippens
heeft aembttheid aen Jacobus Dirck Spaede
met sijn yflog van 15 — swaeren
het maeken van leuholdse Dertige
Lange Leedjke op het schorre Ant
Maezegars, die van gelijken vanden
sijnen Lippens bekleed aenqanomen
te hebben het vol opmaeken van
g' d' dijck
voorensd gelegen
als volgd,

Alvoorens dat den aennemer
geheel den dijck compleet moet
opmaeken op de hoogte breedde, en
doceringe, buyten, ende binnenbermen
als hem vanden Besteder sal aen-
gewesen ende g'ordonneerd worden,
alsmede delven den binnenbermsloot
maeken van haeg, ende achterkaeden
ter hoogte van 3 v^ot met een. Eijg
doceringe van 2. voet par voet.

ende daermede zoodanig avanceren dathij zijn werck naer den Eysch (eis) compleet volmaekt, ende opgeleverd heeft voor den 1 Julie 1784, ende soo vele arbeijders gebruyken als dat hij daertoe noodig heeft andersints sal den besteder de selve arbeijders 't sijnen kostte stellen ende van sijnen bedongen loon afskorten.

4.

Den besteder, sal aenden aennemer leveren de noodige waegens en plancken om sijn werck te maeken, ende hij moet daervoor, als voor Eijgen sorge draegen

5. (...)

6.

Den besteder sal aenden aennemer leveren sperren, banderoen ende een honderd twintig bussels strood om sijne keete te maeken.

7.

Alle de aerde tot maeken vanden zeedijk komende soo uyt den bermsloot als uyt de dijkputten, sal den Besteder aenden aennemer betaelen tot 22 stuyvers par schaft, te meten als het werck compleet sal gedaen zijn uyt de Dijckputten en thien stuyvers par strekkende roede voor het smacken der sponde, ende een (=smijten) ancker genever voor Joye (ancker=49 flessen)

8.

Den aennemer sal precies onder de kruyne des dijckx eerst inde zaete moeten smacken de selve sponde van 2 voeten diep, wijd eene roede, ende d'aerde smijten, naer den binnen hiel des dijckx, ende daer tegen dan schuyeren sijnen bermsloot om alsoo eenen voorversch te hebben van ten minsten vier voeten hoog, dan sal den aennemer die sponde wederom volvoeren met goede aerde, en wel kleyn kerven om dicht werck te maeken, ende soo voords den dijk compleet opvoeren met stortsels van 1 ½ a 2 voeten dick, den buyten, ende binnentalud moet wel strekkende, ende schoon egael recht onder de lijn gemaekt worden.

9.

Den besteder sal aenden aennemer de betaeling doen soo haest sijn werck sal compleet opgemaekt ende bijden Besteder overgenomen sijn sullende aen hem aennemer alle weken ter Rekening van sijn werck voor kostgeld betaeld worden tot f 4. o. courant par jederen (florijnen) man die eene weke sal gewerckt hebben, ende het resterende van sijnen bedongen loon, soo haest sijn werck compleet sal opgemaekt sijn, dezen 12 april 1784

(getekend) Ph, Fr Lippens

1784

..... Debet

Diend voor me (erdering) dat de ploeg van Karel Barbé heeft ontvangen him ancker généver besproken bij condities hiervooren vermeld

22 april	Eerst over de Lev(ering) van een tonne bier	f	7
24 "	ter Rek(ening) m gelde 13 croonen		40 19
28 "	Een tonne bier		7
1 mei	ter Rek. betaeld 24 croone		75 12
3 "	Eene tonne bier en alf		9

(....)

19 "	voor ravagéren en bruléren eenen waegen en plancke	f	3
22 "	betaeld ter Rek. 15 fransche croonen		49
5 Juny	twee tonnen slegt bier à 3 gulds par tonne		6

(....)

Diens voor m^r dat de ploeg van
 Carel Carbi heeft ontvangen hiin
 anchor gineren besproken bij conditio
 hiervoor senneld

22 ^o april	Verst over de Lev ^r van een tonne bier	f 7 ^o	"	"
24 ^o 2 ^o	ter Rek ^r in gelde 15 ^o croonen	40 ^o	19 ^o	"
28 ^o 2 ^o	Een tonne bier	7 ^o	"	"
1 ^o meij	ter Rek ^r betaeld 24 ^o croonen	75 ^o	12 ^o	"
5 ^o 2 ^o	Een tonne bier en alf	9 ^o	"	"
3 ^o 2 ^o	Betaeld ter Rek ^r 16 ^o croonen	50 ^o	8 ^o	"
5 ^o 2 ^o	twee tonnen en alf bier	16 ^o	"	"
15 ^o 2 ^o	Betaeld ter Rek ^r 50 ^o fransche croonen	96 ^o	"	"
10 ^o 2 ^o	drij tonnen bier	18 ^o	"	"
18 ^o 2 ^o	twee tonnen bier	12 ^o	"	"
19 ^o 2 ^o	voor ravigeren en brulieren eenen waegen en plancke	3 ^o	"	"
22 ^o 2 ^o	Betaeld ter rek ^r 15 ^o fransche croonen	49 ^o	"	"
24 ^o 2 ^o	Een tonne bier	6 ^o	"	"
27 ^o 2 ^o	Betaeld ter rek ^r 72 ^o fransche croonen	255 ^o	4 ^o	"
2 ^o	Een tonne bier	6 ^o	"	"
5 ^o Junij	Betaeld ter rek ^r 16 ^o fransche croonen	49 ^o	"	"
9 ^o	twee tonnen Slejt bier à 3 gulden per tonne	6 ^o	"	"
9 ^o 2 ^o	3 tonnen bier	18 ^o	"	"
12 ^o 2 ^o	ter Rek ^r 24 ^o fransche croonen	78 ^o	8 ^o	"
19 ^o 2 ^o	ter Rek ^r alst 27 ^o fransche croonen is	88 ^o	4 ^o	"
<p>Notas aan Philippo meulman door d^r lippend verschotter s^rg. 9. o Staat op den post van M^r ferd. menich</p>				
18 ^o en 19 ^o 2 ^o	twee tonnen bier	24 ^o	"	"
26 ^o 2 ^o	ter Rek ^r 50 ^o croonen	f 96 ^o	10 ^o	"
2 ^o	4 ^o tonnen bier	24 ^o	"	"
2 ^o Julij	ter Rek ^r 96 ^o fransche croonen	f 315 ^o	12 ^o	"
		f 1527 ^o	17 ^o	"

On peut de la hauteur du terrain... de construction... par la diagonale...
 de la Hauteur
 Le présent plan... par le... de l'ordonnance... de l'ordonnance...
 et joint les...
 fait par le... de la... de la... de la...
 Nota que la ligne... A.B.C.D.E.F.G.H. I. est...
 le 1er Lippans... de la... de la...
 Tous ce qui est marqué... les allusions et Changements...
 Ce tableau est comparé... 1774... d'après...

Handgekleurde kaart uit 1784 van landmeter J.F. Lameire voor de indijking van het Hazegras; linksonder het dorp van Knokke, de Graaf Jansdijk met de 'Puit du Diable' (Duivelspuit) de molen ('t Kalf). Centraal Fort 'St Paul' (Oosthoek), rechts de contouren van het Fort 'Isabella'. Het gaat hier over een kopie van een plan uit 1755 nagezien door de landmeter in opdracht van de Keizer, 28 februari 1784. Archief Cie. Het Zoute.

... godes ... la ... part ... le ... de ...
 ... faite ... la ... le ...
 ... le ... le ... le ... le ...
 ... des ... de ... de ...
 ... la ... de ... de ...
 ... plan de ... de ...

Zegars Polder

par l'Excell. Le Prince de Croÿ
 le 25 Mars 1687

La Magencis Poldre
 Poldre de S. Gilles
 Poldre de Godefroy
 Fort Isabelle
 Demoli par les
 Hollandois en 1672
 Canal de St. Paul
 Canal de St. Pierre
 Canal de St. Martin
 Digue de St. Pierre
 Digue de St. Martin
 Poldre de S. Gilles
 Poldre de Godefroy
 Fort Isabelle
 Demoli par les
 Hollandois en 1672
 Canal de St. Paul
 Canal de St. Pierre
 Canal de St. Martin
 Digue de St. Pierre
 Digue de St. Martin
 Poldre de S. Gilles
 Poldre de Godefroy
 Fort Isabelle
 Demoli par les
 Hollandois en 1672